

رهیافتی تطبیقی در آموزش کارکنان ارشد اداری

مطالعه‌ای در نظام اداری کشورهای منتخب

Leadership and culture:

comparative models of top civil servant training

نظام اداری هر چند کشورها یکی از ارکان اصلی پیروان برنامه‌های توسعه و نظام حکمرانی است و کارکنان و مدیران آن اساسی‌ترین بخش را در پیوسته این فعالیتها دارند از این رو یکی از مهمی از دغدغه‌های نظامی و اجرایی مدیریت نوین معطوف به مدیریت منابع انسانی یکی آموزش و توسعه‌ی سرمایه‌های انسانی و اجرایی آن است. آشنایی با رهیافتهای مختلفی که در کشورهای دیگر صورت گرفته است و کارکنان اداری یکی از بهترین ابزارهایی است که می‌تواند در شناخت واقع موجود و ترسیم الگو و مدل‌های مطلوب به نظامی کارکنان یک کشور کمک کند.

کتاب حاضر با رویکردی تطبیقی نظام آموزشی و توسعه کارکنان ارشد و مدیران نظام اداری را در ده کشور مورد بررسی قرار داده و تلاش کرده تا الگوهای آموزشی، روشها، ابزارها و دست‌نمایان نظام اداری، بهترین نمونه‌ها را، نظامی‌های کنونی منابع انسانی و خصوصا حوزه آموزش و غیر شیوه‌های عملیاتی آموزش کارکنان بلندپایه و مدیران میانی را مورد کتاتس قرار دهد.

ترجمه: محمد ذاکری، حمیدرضا خسروآبادی
محرران: مریم حبیب‌الهی

نام کتاب: رهیافتی تطبیقی در آموزش کارکنان ارشد اداری مطالعه‌ای در نظام اداری کشورهای منتخب

نویسندگان: مونتگومری فن وارد؛ آنی هاندگم؛ اروین شولا؛ پل ساینو

ترجمه: محمد ذاکری؛ حمیدرضا خسروآبادی
محرران: مریم حبیب‌الهی

تلخیص: رضا نایی

آموزش کارکنان ارشد اداری در ایران و جهان
با مروری بر کتاب «هیافتی تطبیقی بر آموزش کارکنان ارشد اداری»

امر آموزش، امروزه از یک سو به عنوان یک رشته علمی و از سوی دیگر به عنوان یک حوزه عملی گسترده در موضوعات گوناگون و در سراسر جهان به طور جدی دنبال می‌شود. انسان از پیش از تولد و در مرحله جنینی از طریق فطرت و حدیث نفس مادر و حتی محیط پیرامون در معرض آموزش است و این آموزش غیررسمی تا زمان ورود به مدرسه ادامه دارد. مدرسه اولین محمل آموزش رسمی برای کودکان است و به مدت دوازده سال (کمی بیشتر یا کمتر در نقاط مختلف جهان) کودک و نوجوان تحت تاثیر نظام آموزش رسمی ابتدایی و متوسطه قرار دارد و بینشی فراگیر از علوم مختلف و سبک زندگی برای او فراهم می‌شود که با ورود به دانشگاه و در مقاطع مختلف تحصیلی به سمت عمیق تر شدن پیش می‌رود. آموزش متوسطه و عالی اگرچه بخشی از محتوای دانشی مورد نیاز برای ورود به عرصه فعالیت اجتماعی و شغلی را برای دانش آموزان، هنرآموزان و دانشجویان فراهم می‌کند؛ اما آنان را از آموزش‌های فنی، مهارتی و تخصصی مرتبط با شغل بی‌نیاز نمی‌سازد. از این رو، آموزش دانش و مهارت‌های شغلی گاهی جایگزین آموزش دانشگاهی و در بیشتر موارد مکمل آن است و تا سال‌های پایانی فعالیت شغلی فرد نیز ادامه دارد. گسترش روزافزون عرصه علم و دانش باعث شده، دانش افراد به تدریج و به مرور زمان منقضی گردد و لذا تکمیل دانسته‌ها و بازآموزی دانش و مهارت‌ها و به روزنمایی آنها اهمیت یافته است. نظام اداری و خدمات کشوری نیز از عرصه‌هایی است که به واسطه حضور طولانی مدت افراد در آن (بسیار تا سی سال و گاهی بیشتر) زمینه انقضای دارایی‌های دانشی را مهیا می‌سازد. افزون بر آن نیازهای جامعه و فناوری‌های اداری و خدماتی روزبه روز در حال تغییر و پیشرفت است و افراد نیز موقعیت‌ها، زمینه‌ها و سطوح شغلی مختلفی را تجربه می‌کنند. بر این اساس، کارکنان نظام اداری و خصوصاً کارکنان ارشد و مدیران این نظام از آموزش و روزآمدی مستمر مستغنی نیستند.

حال پرسش اینجاست که محتوا و نحوه ارائه این آموزش‌ها در کشورهای مختلف تابع چه عواملی است؟ کدام متغیرهای زمینه‌ای (سیاسی، اجتماعی و فرهنگی، اقتصادی، تکنولوژیک) بر آن تاثیر می‌گذارند و این اثرگذاری به چه نحوی است؟ سنت‌های مختلف اداری و پارادایم‌های گوناگون مدیریتی چگونه محتوا و فرم آموزش‌ها را تغییر می‌دهند و بافت تشکیل‌دهنده بدنه اداری و مدیریتی سازمان‌های دولتی چه آموزش‌ها و چه روش‌هایی را اقتضاء می‌کند؟ آموزش کارکنان ارشد و مدیران چه تمایزی با آموزش کارکنان پایه و میان‌رده دارد و این آموزش‌ها در چه مراکزی، توسط چه مدرسانی، با چه منابع بودجه‌ای، به چه روش‌هایی ارائه می‌شود؟ و نهایتاً اینکه آشنایی با الگوهای رایج آموزش کارکنان ارشد اداری در کشورهای مختلف چگونه می‌تواند به بهبود نظام آموزش کارکنان و مدیران دولت در ایران کمک نماید؟

کتاب «هیافتی تطبیقی بر آموزش کارکنان ارشد اداری» ترجمه کتابی با عنوان «رهبری و مدیریت: مدل‌های تطبیقی آموزش کارکنان ارشد اداری» به دبیری مونتگومری فن‌وارد و همکاران

او است که در سال ۲۰۱۵ توسط انتشارات معتبر پالگریو مک میلان منتشر شده است و تلاش می‌کند به پرسش‌های فوق پاسخ دهد. این کتاب با ترجمه محمد ذاکری، حمیدرضا خسروآبادی، محمد رحیمیان و مریم حبیب‌الهی، کارشناسان مرکز مطالعات نظام‌ها و فناوری‌های مدیریتی سازمان اداری و استخدامی کشور و با مقدمه فرهاد علی‌پور (رئیس سابق این مرکز) و به همت انتشارات مرکز آموزش مدیریت دولتی به بازار کتاب عرضه شده است. از میان دبیران کتاب مونتگومری فن‌وارد محقق و مولف برجسته و استاد رشته مدیریت دولتی در دانشگاه ایالتی کالیفرنیا، آنی هاندگم استاد دانشگاه آلبرگ بلژیک و مدیر موسسه حکمرانی عمومی لوون، اروین شولا عضو هیئت علمی دانشکده رهبری دولتی در دانشگاه استلنبوش در آفریقای جنوبی و پل ساینو مولف کتب مدیریتی است. در میان مترجمین نیز محمد ذاکری و حمیدرضا خسروآبادی دکتری مدیریت دولتی و مدرس دانشگاه هستند که پیش‌تر آثاری در قالب تالیف و ترجمه در حوزه مدیریت به قلم ایشان منتشر شده است. محمد رحیمیان دانشجوی دکتری و مریم حبیب‌الهی نیز کارشناس ارشد مدیریت دولتی هستند و فرهاد علی‌پور دکتری مدیریت منابع انسانی و استادیار دانشگاه فرهنگیان است. کتاب حاضر مشتمل بر یازده فصل است که نه فصل آن به تشریح وضعیت و خط‌مشی‌ها و اقدامات نه کشور (امریکا، بریتانیا، فرانسه، آلمان، مجارستان، کره جنوبی، کلمبیا، دانمارک و جمهوری اسلامی ایران) پرداخته و دو فصل نیز به مقدمه و جمع‌بندی نسبتاً مفصل کتاب اختصاص دارد. البته فصل مربوط به ایران در کتاب اصلی نبوده و توسط مترجمان تالیف و به متن افزوده شده است.

علی‌پور در دیباچه‌ای که بر این کتاب نگاشته است پس از تاملی بر ضرورت و فراگیری آموزش و پیشینه توجه به آن در نظام اداری ایران، انگیزه تدوین این اثر را چنین بیان کرده است: «حوزه آموزش مدیران ارشد به واسطه پویایی ذاتی خود و تحولات سریعی که در دنیا صورت یافته، نیازمند بررسی‌های علمی مستمر و واکاوی الگوها و تجارب کشورهای مختلف، خصوصاً آنهایی است که از استانداردهای بالاتری در نظام اداری و خدمت‌دهی به مردم برخوردارند. سازمان اداری و استخدامی کشور از آن رو که متولی خط‌مشی‌گذاری‌های کلان در حوزه آموزش، توسعه و انتخاب مدیران در کشور است، دغدغه‌های جدی‌تری در این موضوع دارد و از این رو موضوع مطالعه تطبیقی در حوزه الگوهای آموزش مدیران ارشد و راهبردی به پیشنهاد امور آموزش و بهسازی سازمان در دستور کار مرکز مطالعات نظام‌ها و فناوری‌های مدیریتی قرار گرفت تا این مرکز بنابه وظایف ذاتی خود، خوراک علمی لازم برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در این حوزه را برای امور تخصصی مربوطه فراهم نماید.» (ص ۱۰).

در مقدمه کتاب به قلم مونتگومری فن‌وارد و آنی هاندگم چارچوب مفصلی از تفکر حاکم بر شکل‌گیری این اثر و مدل مفهومی مورد توجه نویسندگان بیان شده است. ایشان ابتدا تعریفی از کارکنان ارشد اداری ارائه کرده و ایشان را از مدیران سیاسی متمایز می‌کنند: «این افراد شامل کارکنان بلندپایه‌ای در سیستم اداری هستند که عموماً با سیستم سیاسی ارتباط داشته و مسئول اجرای خط‌مشی‌ها به شمار می‌روند.» (ص ۱۳). ایشان